

De laatste keer dat ik hem zag, al wist ik niet dat het de laatste zou zijn, zat ik met een vriendin op het terras en kwam hij zweetend de poort door, zijn gezicht en borst roze, zijn haar vochtig, en bleef beleefd staan om met ons te praten. Hij hurkte neer op het roodgeschilderde beton of liet zich op de rand van een houten lattenbankje zakken.

Het was een warme dag in juni. Hij had zijn spullen uit mijn garage gehaald en in de bak van een pick-uptruck geladen. Ik denk dat hij ze naar een andere garage ging brengen. Ik weet nog hoe doorbloed zijn huid was maar moet zijn bergschoenen erbij fantaseren, zijn brede witte dijen terwijl hij hurkte of zat en de open, vriendelijke uitdrukking die hij op zijn gezicht moet hebben gehad terwijl hij met deze vrouwen praatte die niets van hem wilden. Ik weet dat ik me ervan bewust was hoe mijn vriendin en ik eruitzagen, allebei met onze voeten omhoog in onze ligstoel, en dat ik hem in het bijzijn van mijn vriendin misschien nog wel ouder leek dan ik was, maar ook dat hij dat misschien wel aantrekkelijk zou vinden. Hij liep het huis in om water te drinken, kwam toen weer naar buiten en zei tegen me dat hij klaar was en er weer vandoor ging.

Een jaar later, toen ik dacht dat hij me al lang en breed vergeten was, stuurde hij me een gedicht in het Frans, dat hij met de hand had overgeschreven. Er zat geen brief bij het gedicht, al had hij het aan mij gericht, mijn naam erboven gezet, alsof

hij een brief begon, en afgesloten met zijn eigen naam, alsof hij een brief afsloot. Toen ik de envelop met zijn handschrift erop zag, dacht ik aanvankelijk dat hij het geld terugstuurde dat hij me verschuldigd was, meer dan driehonderd dollar. Ik was dat geld niet vergeten omdat mijn situatie veranderd was en ik het nodig had. Hoewel hij het gedicht aan mij had gericht, wist ik niet zeker wat hij me met dat gedicht wilde zeggen, of wat ik moest denken dat hij zei, of wat de bedoeling ervan was. Hij had zijn retouradres op de envelop gezet, dus ik wist dat hij misschien wel een antwoord verwachtte, maar ik wist niet hoe ik erop moest antwoorden. Ik vond niet dat ik een ander gedicht kon sturen, en ik wist niet wat voor soort brief een antwoord op dat gedicht zou zijn. Toen er een paar weken voorbij waren, vond ik een manier om erop te antwoorden, door hem te zeggen wat ik dacht toen ik ontving wat hij me gestuurd had, wat ik dacht dat het was en hoe ik ontdekte dat het dat niet was, hoe ik het las en wat ik had gedacht dat hij bedoelde door me een gedicht te sturen over gemis, dood en hereniging. Ik schreef dit alles in de vorm van een verhaal omdat dat even onpersoonlijk leek als zijn gedicht. Ik deed er een briefje bij waarin ik zei dat het me moeite had gekost het verhaal te schrijven. Ik stuurde mijn antwoord naar het adres op de envelop, maar ik hoorde niets meer van hem. Ik schreef het adres over in mijn adresboekje, na een vorig te hebben uitgegummd dat niet erg lang had geklopt. Geen enkel adres van hem klopte erg lang en het papier van mijn adresboekje is op de plaats waar zijn adres staat geschreven dun en zacht door het veelvuldige gummen.

★

Er ging weer een jaar voorbij. Ik trok met een vriend door de woestijn, niet ver van de stad waar hij had gewoond, en ik besloot hem te zoeken op zijn laatste adres. De reis was tot dusver ongemakkelijk geweest, omdat ik me op een eigenaardige manier vervreemd voelde van de man met wie ik samen was. De eerste avond dronk ik te veel, verloor mijn gevoel voor afstand in het maanverlichte landschap en probeerde dronken in de witte holten van de rotsen te duiken, die me zacht leken als kussens, terwijl hij me probeerde tegen te houden. De tweede avond lag ik cola te drinken op mijn bed in de motelkamer en sprak nauwelijks tegen hem. De hele volgende ochtend zat ik op de rug van een oud paard achter aan een lange rij paarden en reed langzaam omhoog door de enige kloof tussen de heuvels en toen weer omlaag terwijl hij, geïrriteerd door mij, met de huurauto van de ene rotsformatie naar de andere reed.

Na het verlaten van de woestijn werd de verhouding tussen ons weer gemakkelijker en terwijl hij reed, las ik hem voor uit een boek over Christoffel Columbus, maar hoe dichter we bij de stad kwamen, des te afweziger ik werd. Ik stopte met voorlezen en keek uit het raampje, maar ik nam alleen flarden waar van wat ik zag terwijl we de zee naderden: een ravijn vol eucalyptusbomen dat afdaalde naar het water; een aalscholver op een monoliet van pokdalig wit kalksteen dat tot de vorm van een zandloper was verweerd; een pier met een achtbaan; een huis met een koepel hoog boven de rest van het dorp naast een koninginpalmen; een brug over een spoorlijn die zich voor en achter ons uitrolde. Toen we naar het noorden koersten in de richting van de stad, reden we langs de spoorlijn, soms in het zicht ervan en dan weer ervandaan, wanneer hij afboog naar het binnenland en onze weg verderging langs de top van de klif bij het water.

De volgende middag ging ik er in mijn eentje op uit en kocht een stadsplattegrond. Ik bestudeerde deze terwijl ik op een stenen muur zat die koud aanvoelde ondanks de warme zon. Een onbekende zei me dat de straat waar ik heen wilde te ver was om te voet te bereiken, maar ik ging toch te voet op weg. Elke keer als ik op de top van een heuvel kwam, keek ik uit over het water en zag bruggen en zeilboten. Elke keer als ik afdaalde naar een volgend klein dal, omsloten de witte huizen me weer.

Ik had niet geweten hoe groot de stad me zou lijken terwijl ik liep of hoe moe mijn benen zouden worden. Ik had niet geweten hoe de zon op de witte gevels van de huizen me na een tijdje zou verblinden, hoe hij uren achtereen op gevels zou beuken die witter werden en vervolgens minder wit naarmate de uren verstreken en mijn ogen meer pijn begonnen te doen. Ik nam een bus en reed een tijdje mee, en stapte toen weer uit en liep verder. Hoewel de zon de hele dag had geschinen, waren de schaduwen aan het eind van de middag kil. Ik passeerde een paar hotels. Ik wist niet precies waar ik was, al zag ik later, toen ik de buurt verliet, waar ik was geweest.

Uiteindelijk, na soms in de goede richting te zijn gelopen en soms in de verkeerde, kwam ik in zijn straat. Het was avondspits. Mannen en vrouwen in pak of mantelpak liepen me in beide richtingen voorbij door de straat. Het verkeer kwam maar langzaam vooruit. De zon stond laag en het licht op de gebouwen was donkergeel. Ik was verbaasd. Ik had niet gedacht dat zijn deel van de stad er zo uit zou zien. Ik had niet eens geloofd dat dit adres bestond. Maar het gebouw was er, twee verdiepingen hoog, lichtblauw geschilderd, een beetje vervallen. Ik bestudeerde het vanaf de overkant van de straat, staande op een stoep waarin een rij tegels was ingebed die de naam van een

apotheek vormden, hoewel de deur achter me toegang gaf tot een café.

Meer dan een jaar inmiddels, sinds ik dat adres in mijn adresboekje had geschreven, had ik me heel precies, alsof ik het had gedroomd, een zonnig straatje voorgesteld met gele huizen van één verdieping hoog waar mensen in en uit gingen, stoepen op en af, en ook had ik me voorgesteld dat ikzelf schuin tegenover zijn huis in een auto zat, terwijl ik naar zijn voordeur en zijn ramen keek. Ik had hem uit het huis zien komen, met zijn gedachten bij andere dingen, zijn hoofd gebogen, energiek de treden af rennend. Of hem langzamer de treden af zien komen met zijn vrouw, zoals ik hem twee keer eerder met zijn vrouw had gezien toen hij niet wist dat ik naar hem keek, een keer van een afstand terwijl ze op een trottoir bij een bioscoop stonden en een andere keer door het raam van zijn appartement in de regen.

Ik wist niet zeker of ik hem zou aanspreken, want als ik me dat voorstelde raakte ik van mijn stuk door de woede die ik op zijn gezicht zag. Verbazing, dan woede en dan angst, want hij was bang voor me. Zijn gezicht uitdrukingsloos, en stijf, zijn oogleden omlaag en zijn hoofd een beetje achterover: wat wilde ik hem nu weer aandoen? En hij zou een stap achteruit doen alsof hij daarmee werkelijk buiten mijn bereik zou komen.

Hoewel ik zag dat zijn gebouw bestond, geloofde ik niet dat zijn appartement zou bestaan. En als zijn appartement bestond, geloofde ik niet dat ik zijn naam naast de bel geplakt zou zien. Nu stak ik de straat over en ging het gebouw binnen waarin hij had gewoond, misschien wel tot voor kort, zeker nog het afgelopen jaar, en las de namen *ARD* en *PRUETT* op een wit kaartje naast de bel van zijn appartement, nummer 6.

Ik besefte later dat dit vreemde, geslachtsloze koppel, *Ard*

en Pruett, degenen moesten zijn geweest die alles ontdekten wat hij had achtergelaten: de stukjes plakband die aan dingen kleefden, de paperclips en spelden tussen de vloerplanken, de pannenlappen of kruidenpotjes of pannendecksels achter het fornuis, het stof en de kruimels in de hoeken van lades, harde, groezelige sponzen onder de badkuip en onder de gootsteen waarmee hij ooit op zijn energieke manier een wastafel of aanrecht had schoongemaakt, de kledingstukken die nog her en der in donkere hoekjes van de kast hingen, stukjes versplinterd hout, spijkergaten in het stucwerk met vegen of krassen eromheen of in de buurt, die alleen maar lukraak leken omdat Ard en Pruett niet wisten wat het doel ervan was geweest. Ik voelde een onverwachte band met deze twee mensen, ook al kenden ze me niet en had ik hen nooit gezien, omdat ook zij in een soort intieme relatie met hem hadden samengewoond. Natuurlijk kon het ook zijn dat het de huurders vóór hen waren die aantroffen wat hij had achtergelaten, en dat Ard en Pruett de sporen van heel iemand anders hadden aangetroffen.

Omdat ik tot het uiterste moest gaan om hem te vinden, belde ik bij hen aan. Als ik hem deze keer niet zou vinden, zou ik mijn pogingen staken. Ik belde, en belde opnieuw, en nog eens, maar er kwam geen reactie. Ik stond net lang genoeg buiten op straat om het gevoel te krijgen dat ik, eindelijk, het eindpunt van een noodzakelijke reis had bereikt.

Ik was lopend op weg gegaan naar een plek die te ver was om te voet te bereiken. Ik was zelfs doorgegaan toen het te laat op de dag werd, en toen ik aan het eind van mijn krachten was. Iets van mijn krachten was teruggekeerd toen ik in de buurt van de plek kwam waar hij had gewoond. Nu liep ik verder langs zijn huis, richting Chinatown en de rosse buurt, de pakhuizen bij de baai, en het water, naar ik dacht, terwijl ik me de stad probeerde

te herinneren, en ook al woonde hij niet meer in dat huis, en was ik zo moe, en moest ik verder lopen, en waren er overal om me heen meer heuvels om te beklimmen, toch voelde ik me gekalmeerd doordat ik daar geweest was, zoals ik me niet meer had gevoeld sinds hij bij me was weggegaan, alsof ik hem, ook al was hij er niet, had teruggevonden.

Misschien maakte het feit dat hij er niet was deze terugkeer mogelijk, en maakte het een einde mogelijk. Want als hij er wel was geweest, had alles door moeten gaan. Dan had ik er iets aan moeten doen, al was het maar weggaan en er op grote afstand over nadenken. Nu zou ik in staat zijn het zoeken naar hem te staken.

Maar het moment dat ik wist dat ik het had opgegeven, dat ik wist dat ik het zoeken had gestaakt, kwam wat later, toen ik in een boekwinkel in die stad zat, met in mijn mond de smaak van goedkope, bittere thee die me was gebracht door een onbekende.

Ik was daar komen uitrusten, in een oud gebouw met vloeren van krakend hout, een smalle trap die omlaag leidde, flauwe verlichting in het souterrain en een schonere en lichtere bovenverdieping. Ik was door de boekwinkel gelopen, omlaag en weer omhoog en de hoek van elke boekenkast om. Ik ging zitten om een boek te bekijken, maar was zo moe en dorstig dat ik niet kon lezen.

Ik ging naar de toonbank aan de voorkant, naast de deur. Erachter stond een sombere man in een gebreid vest die boeken op stapels sorteerde. Ik vroeg hem of er water was, of ik een glas water mocht, al wist ik dat er daar, in een boekwinkel, waarschijnlijk geen water zou zijn. Hij zei dat er geen water was, maar dat ik misschien naar een café in de buurt kon gaan. Ik zei niets, draaide me om en liep een paar stappen de ruimte

aan de voorkant in die uitzag op de straat. Daar ging ik weer op een stoel zitten om uit te rusten terwijl mensen stilletjes om me heen liepen.

Ik had niet onbeleefd tegen de man willen zijn, ik kon gewoon mijn mond niet opendoen om iets te zeggen. Het zou al mijn krachten hebben gevergd om de lucht uit mijn longen te persen en er geluid mee te maken, en het zou me pijn hebben gedaan, of me iets hebben afgenomen waar ik juist op dat moment niet zonder kon.

Ik sloeg een boek open en keek naar een bladzij zonder hem te lezen, bladerde daarna van begin tot eind een ander boek door zonder te begrijpen wat ik zag. Ik dacht dat de man achter de toonbank me waarschijnlijk voor een zwerver zou houden, want de stad wemelde van de zwervers, vooral van het soort dat graag in een boekwinkel zat terwijl de middag donkerder en kouder werd, een zwerver die hem misschien om een glas water zou vragen, en misschien zelfs onbeleefd zou zijn als hij haar dat niet gaf. En omdat ik dacht, afgaand op zijn verbaasde, en misschien wel bezorgde blik, toen ik me omdraaide zonder hem antwoord te geven, dat hij me voor een zwerver hield, had ik plotseling het gevoel dat ik misschien wel was wat hij dacht dat ik was. Het was wel vaker voorgekomen dat ik me naamloos en gezichtsloos had gevoeld, terwijl ik 's avonds of in de regen door stadsstraten liep zonder dat iemand wist waar ik was, en nu was dit gevoel onverwacht bevestigd door een man die tegenover me achter de toonbank stond. Terwijl hij naar me keek, zweefde ik weg van wat ik dacht dat ik was en werd neutraal, kleurloos, gevoelloos: er was een gelijke keus tussen wat ik dacht dat ik was, deze vermoeide vrouw die hem om water vroeg, en wat hij dacht dat ik was, en er was misschien niet meer zoiets als de waarheid, om ons te verbinden, zodat hij en

ik, tegenover elkaar aan weerskanten van de toonbank, meer van elkaar gescheiden waren dan twee onbekenden gewoonlijk zijn, geïsoleerd als in een mistbank, de stemmen en voetstappen vlak bij ons gedempt, een kleine bron van helderheid om ons heen, totdat ik, in mijn nieuwe rol als zwerver, te moe en te gedesorïenteerd om iets te zeggen, zonder antwoord te geven mijn blik afwendde en het aangrenzende vertrek in liep.

Maar terwijl ik dit dacht, liep hij naar de plek waar ik zat vlak bij een hoge boekenkast. Hij boog zich over me heen en vroeg vriendelijk of ik een kop thee wilde, en toen hij me die bracht bedankte ik hem en dronk hem leeg. De thee was sterk en heet, maar zo bitter dat hij mijn tong verschrompelde.

★

Dit leek het eind van het verhaal, en een tijdje was het ook het eind van de roman – zoiets definitiefs had die bittere kop thee. Toen, hoewel het nog steeds het eind van het verhaal was, zette ik het aan het begin van de roman, alsof ik eerst het eind moest vertellen om door te kunnen gaan en de rest te kunnen vertellen. Het zou eenvoudiger zijn geweest bij het begin te beginnen, maar het begin betekende niet veel zonder wat daarna kwam, en wat daarna kwam betekende niet veel zonder het eind. Misschien wilde ik helemaal geen plek hoeven te kiezen om te beginnen, misschien wilde ik dat alle delen van het verhaal tegelijkertijd werden verteld. Om met Vincent te spreken, ik wil vaak meer dan mogelijk is.

Als iemand me vraagt waar de roman over gaat, zeg ik dat hij over een verdwenen man gaat, omdat ik niet weet wat ik zeggen moet. Het is waar dat ik nu al een hele tijd niet weet waar hij is, na het eerst wel en toen niet te hebben geweten, het opnieuw te

hebben geweten en hem daarna weer te zijn kwijtgeraakt. Hij woonde ooit aan de rand van een dorp een paar honderd kilometer vanhier. Hij werkte ooit voor zijn vader, een natuurkundige. Nu geeft hij misschien wel Engelse les aan buitenlanders, of schrijftes aan zakenlieden, of runt hij een hotel. Misschien is hij in een grote stad, of helemaal niet in een grote stad, al is een grote stad waarschijnlijker dan een kleine. Misschien is hij nog steeds getrouwd. Ik hoorde dat hij en zijn vrouw een dochter hadden en dat ze haar naar een Europese stad hadden vernoemd.

Toen ik vijf jaar geleden naar dit dorp verhuisde, stelde ik me niet langer voor dat hij plotseling voor me zou opduiken, omdat dat te onwaarschijnlijk was. Op andere plekken waar ik had gewoond was dat niet zo onwaarschijnlijk geweest. In minstens drie steden en twee dorpen bleef ik hem verwachten: als ik door een straat liep, stelde ik me voor dat hij me tegemoetkwam. Als ik door een museum liep, was ik er zeker van dat hij in de volgende zaal zou zijn. Toch zag ik hem nooit. Hij kan er geweest zijn, in dezelfde straat of zelfs in dezelfde zaal, en me van korte afstand hebben gadegeslagen. Hij kan zijn weggeglipst voordat ik hem in de gaten kreeg.

Ik wist dat hij ergens in leven moest zijn, en verscheidene jaren woonde ik in een grote stad die hij vrijwel zeker zou bezoeken, al was mijn buurt bij de haven smerig en vervallen. Maar hoe dicht ik bij het centrum van de stad kwam, des te meer verwachtte ik hem te zien. Dan merkte ik dat ik achter een vertrouwde figuur aan liep, breed, gespierd, niet veel langer dan ikzelf, met steil, blond haar. Maar dan draaide het hoofd zich om en leek het gezicht zo niet op het zijne, verkeerd voorhoofd, verkeerde neus, verkeerde wangen, dat het lelijk werd, alleen maar omdat 't het zijne had kunnen zijn maar dat niet was. Of